

■ ■ ■ ÅDNE CAPPELEN OG ERLING HOLMØY, FORSKNINGS-AVDELINGEN, SSB¹:

Makroøkonomisk forskning i Norge

Lederen i Økonomisk Forum nr. 1 - 2001 reiser en rekke spørsmål knyttet til innretningen av makroøkonomisk forskning i Norge «de siste ti-årene». Lederen inneholder en rekke ubegrunnede påstander. La oss bare ta to eksempler.

Siste del av tredje avsnitt i lederen kan tolkes dithen at myndighetene ikke velger riktig politikk fordi de vil unngå at modellene de finansierer da skal bryte sammen. Synspunktet er fantastisk, men det er vel tvilsomt om modeller noen gang har hatt, eller vil få en slik betydning for politikken. Et moteksempel kan likevel være på sin plass: Dereguleringen av kredittmarkedet midt på 1980-tallet førte til at relasjoner for husholdningenes etterspørsel i KVARTS/MODAG brøt sammen. I fjerde avsnitt hevdes det at modellene lever et liv i hierarkiske organisasjoner som gir dem et konservativt preg. I SSB gis modellarbeidere stor frihet til selv å velge innretningen på sitt arbeid. Modellene har endret seg vesentlig over tid, men ikke som følge av påtrykk ovenfra. Vi kan ikke skyldes på andre for at modellene er blitt som de er. Men detaljgraden i modellene og ønsket om tett kobling til nasjonalregnskapet, gjør at de ikke lar seg organisere som enkeltpersonsprosjekt.

For øvrig er det viktig å understreke at resultater av modellbaserte analyser er et resultat av både modellens tallfestede ligningsstruktur og måten modellen brukes på. Gjennom fornuftig modellbruk kan en korrigerer for ulike effekter som ikke er formelt spesifisert i ligningsstrukturen. Effekter via forventninger er bare ett av flere eksempler. Bl.a. som en konsekvens av dette, vil det heller ikke knytte seg en entydig ligningsstruktur til (flere av) de fire modellen som lederen sikter til. For

eksempel finnes det ikke én MSG-modell, men en familie av ulike versjoner som er tilpasset ulike problemstillinger og analysebehov. Lederens karakteristikker av modellbruk og modellutvikling som konservativ og lite mottakelig for nytenkning, er derfor misvisende. Også forskning om norsk økonomis virkemåte er en kumulativ prosess, og noen bør forvalte det vi per i dag vet om relevante forhold. At det kan reises kritikk mot vår evne til å mestre en slik oppgave, bør ikke blandes sammen med en kritikk av modellbasert økonomisk forskning *per se*.

Lucas-kritikken som lederen tar opp har mange aspekter som vi kan ikke behandle seriøst i en kort kommentar. Vi nøyer oss derfor med følgende. Et viktig synspunkt hos Lucas er at en bør jakte etter «dype», strukturelle parametre som kan representere preferanser og teknologi som antas å være autonome overfor endringer i politikkkregler. Modeller basert på slike strukturer, kan derfor brukes til å analysere effekter av endringer i ulike politikkkregler. Det er vanskelig å skjønne hvordan dette synet er i konflikt med en disaggregert tilnærming til modeller. Lucas selv tar da også klart avstand fra en slik betraktning i sin mye siterte 1976-artikkel.

I norsk sammenheng vil vi tro de fleste ikke synes det er rart at man behandler oljeutvinning separat fra offentlig sektor, eller fiskeoppdrett fra boligsektoren. Hvordan kan vi håpe på å finne stabile strukturparametre som karakteriserer teknologi dersom vi slår alt dette sammen? Var det ikke bl.a. fraværet av en eksplisitt spesifisering av oljepriser mv. som gjorde at mange modeller ikke klarte å håndtere oljeprissjokkene på 1970-tallet? Selv innenfor hver bransje finnes det stor

heterogenitet. Ulike valg av politikk kan tenkes å gi svært ulikt resultat avhengig av omfanget av næringsintern heterogenitet. Den av SSBs modeller som i størst grad har slik heterogenitet innebygd er MSG-6. En versjon av denne modellen er for øvrig basert på en hypotese om perfekt fremadskuende aktører. Disaggregerte modeller og fremadskuende aktører er ingen motsetning med dagens regnekraft selv på PC'er.

Det har vært forsket på den empiriske betydningen av fremadskuende forventninger i Norge både i SSB og andre steder. Så vidt meg bekjent har denne forskningen kommet fram til den samme konklusjonen som er typisk for den internasjonale litteraturen på feltet. Det er langt fra klart at aktører baserer seg på noe annet enn enkle databaserte regler for forventningsdannelse og som i rimelig grad kan beskrives på den måten som er vanlig innen deler av den økonometriske litteraturen.

Vi er enige i lederens påpekning av at SSBs makromodeller slik de er utformet i dag, ikke egner seg til analyse av alle politikkkregler. Vi vil imidlertid minne om at det er analyse av *forhåndsannonserte og troverdige skift i politikkkregler* som er kritisk her. Etter vår oppfatning er det tvilsomt om økonomisk politikk i Norge best kan karakteriseres på en slik måte. Det er likevel ikke vanskelig å finne gode eksempler på at annonsert endring av politikk har betydning for atferd før politikken gjennomføres. Et eksempel er innføring av momssystemet med økte satser i 1970 som førte til at kon-

¹ Vi takker Rolf Aaberge, Bjørn Naug og Knut Moum for merknader og kommentarer uten at de nødvendigvis deler alle våre synspunkter.

summentene flyttet sine kjøp fram i tid. Imidlertid har antakelig lederskribenten betydningen av ulike regler for pengepolitikk i tankene når han mener modellene er uegnet. Vi er delvis enige i dette, men vil minne om at de vesentligste elementene i slike analyser likevel må baseres på en empirisk adekvat modell av aktørenes atferd dvs. de «dype» parametrene, jf. omtalen ovenfor.

Hovedpoenget i lederen synes å være at den makromodellforskningen som drives i SSB og Norges Bank fortrenger annen makroforskning. Det er vanskelig å være uenig i dette hvis man legger til grunn at de samlede ressursene til makroforskning er gitte på ethvert tidspunkt. Det er imidlertid ikke opplagt at så er tilfelle. Forskere ved universiteter og høyskoler står fritt til å velge sine tema, og noen har faktisk valgt makro som forskningstema. Seksjon for makroøkonomi i SSB, som driver med konjunkturanalyse, makromodeller og generelle likevektsmodeller, får om lag 6 mill. kr. over SSBs budsjett og utgjør bare drøyt fjerdedelen av den samlede forskningsaktiviteten. Mener lederen seriøst at disse

pengene/ressursene fortrenger annen makroforskning i Norge på en vesentlig måte?

Vi tror imidlertid det er bra at en del av den økonomiske forskningen i Norge, og da ikke nødvendigvis bare den makroøkonomiske, organiseres rundt empiriske modeller. Lederen sannsynliggjør ikke at denne delen er for liten i dag. Mens en god teoretisk artikkel typisk rendyrker og klargjør en eller noen få effekter eller mekanismer i økonomien innenfor en stilisert analytisk modellramme, har en analyse basert på en stor empirisk modell sin potensielle styrke på et annet plan. Modellanalysen kan belyse den samlede effekten på de variable man er opptatt av når man tar hensyn til at resultatet kan være skapt av et simultant samspill av en lang rekke enkelteffekter. Modellbasert forskning er en av de få mulighetene man har til å avgjøre i hvilken grad de enkelteffekter som stiliseres i den teoretiske litteraturen, faktisk viser seg å ha empirisk betydning for aktuelle norske problemstillinger. Det krever både solid oversikt over den teoretiske litteraturen og innsikt i hvordan modellene fungerer. ■